

Granskning av kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga

Rapport
Sätters kommun

KPMG AB
2024-06-18
Antal sidor 20

Sätters kommun

Granskning av kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga

2024-06-18

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Lagstiftning	6
4	Resultat av granskningen	9
4.1	Placerade barn och unga	9
4.1.1	Övergripande organisation	9
4.1.2	Volymer och utveckling	9
4.1.3	Uppföljning och överväganden	10
4.1.4	Systematik och internkontroll	10
4.1.5	Uppföljning av nämnd	11
4.2	Familjehem i egen regi	12
4.2.1	Rekrytering	13
4.2.2	Utredning	13
4.2.3	Kvalitetssäkring	14
4.3	Externa leverantörer	15
4.3.1	Upphandling och kvalitetssäkring HVB	15
4.3.2	Upphandling och kvalitetssäkring konsulentstödda familjehem	17
5	Slutsats och rekommendationer	19
	Bilaga A – Granskade dokument	21

1 Sammanfattning

KPMG har av Sätters kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska socialnämndens resursnyttjande och kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Granskningen har syftat till att bedöma huruvida socialnämnden har ändamålsenliga arbetsformer för att säkerställa god kvalitet i de hem för vård eller boende (HVB) och familjehem som nyttjas för placering av barn och ungdomar.

I det följande redovisas våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna.

Revisionsfråga	Bedömning
Har nämnden ändamålsenlig organisation för upphandling av externa leverantörer på området?	Ja
Har nämnden ett systematiskt arbetssätt med uppföljning och utvärdering av leverantörerna?	I allt väsentligt
Har nämnden ändamålsenlig organisation för rekrytering av uppdragstagare?	Ja
Har nämnden systematiska arbetssätt för att säkerställa tillräcklig kvalitet hos uppdragstagarna?	Delvis
Säkerställer nämnden att stöd ges uppdragstagarna under pågående uppdrag?	I allt väsentligt
Följer nämnden upp och analyserar kostnader för placering av barn och unga?	Delvis
Genomförs egenkontroller avseende uppföljning av individuella insatser för den placerade?	Delvis
Har nämnden arbetssätt för att säkerställa att barnet/ den unge regelbundet får besök från socialtjänsten och att placeringen hålls under uppsikt?	I allt väsentligt
Säkerställer nämnden att överväganden (i vissa fall omprövningar) av fortsatt vård genomförts var 6:e månad för samtliga placeringar?	Delvis

2 Bakgrund

Vi har av Säters kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska socialnämndens resursnyttjande och kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Enligt Socialtjänstlagen ska kommunen sörja för att barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt, får det skydd och stöd som de behöver enligt 5 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL). Där så är möjligt ska detta ske i samförstånd med den unge och dennes föräldrar, men i vissa fall kan tvångsåtgärder vara nödvändiga, där lagen om vård av unga, LVU, blir tillämplig. Ett stöd och skydd för barnet kan innebära en insats i form av placering utanför det egna hemmet.

En förutsättning för placering av barn och unga är att socialnämnden behöver få kännedom om barn som far illa eller misstänks fara illa. Enligt 14 kap 1 § SoL framgår det vilka myndigheter och yrkesverksamma som är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. De kan exempelvis vara hälso- och sjukvården, förskolan, skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten.

I de fall då socialnämnden får kännedom om barn som kan fara illa behöver socialnämnden göra en skyddsbedömning för att ta ställning till om barnet har behov av omedelbart skydd. Vidare behöver socialnämnden skyndsamt besluta om utredning ska inledas eller ej. Detta görs genom en s.k. "förhandsbedömning". Socialnämndens uppgift är att utifrån utredningen ta ställning till om barnet har behov av insatser från nämnden. Om det vid utredning konstateras att behov av stöd föreligger kan olika typer av insatser beviljas antingen i form av öppna insatser i det egna hemmet eller i form av placering utanför det egna hemmet.

Kommunen som genomför placeringarna, ansvarar för att kvaliteten i den verksamheten som hanterar placering är god tillika att placeringar genomförs på ett ekonomiskt försvarbart sätt. Uppföljning och kontroll vad gäller resurserutnyttjande och kvalitet av placeringar av barn och unga är essentiellt för att säkerställa att nämndens medel nyttjas i enlighet med lagar, föreskrifter samt interna rutiner och riktlinjer.

I sin riskanalys identifierade kommunens revisorer en ökning gällande antal placeringar av barn och unga i Säters kommun. Mot bakgrund till ovan bedömde revisorerna att området bör granskas.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen har syftat till att belysa och bedöma huruvida socialnämnden har ändamålsenliga arbetsformer för att säkerställa god kvalitet i de HVB och familjehem som nyttjas för placering av barn och ungdomar.

Granskningen har avsett belysa samt besvara följande frågor:

- Har nämnden ändamålsenlig organisation för upphandling av externa leverantörer på området?
- Har nämnden ett systematiskt arbetssätt med uppföljning och utvärdering av leverantörerna?
- Har nämnden ändamålsenlig organisation för rekrytering av uppdragstagare?
- Har nämnden systematiska arbetssätt för att säkerställa tillräcklig kvalitet hos uppdragstagarna?
- Säkerställer nämnden att stöd ges uppdragstagarna under pågående uppdrag?
- Följer nämnden upp och analyserar kostnader för placering av barn och unga?
- Genomförs egenkontroller avseende uppföljning av individuella insatser för den placerade?
- Hur säkerställer nämnden att barnet/ den unge regelbundet får besök från socialtjänsten och att placeringen hålls under uppsikt?
- Säkerställer nämnden att överväganden (i vissa fall omprövningar) av fortsatt vård genomförts var 6:e månad för samtliga placeringar?

2.2 Revisionskriterier

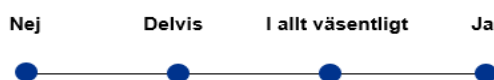
Vi har bedömt om rutinerna uppfyller:

- Kommunallagen 6 kap. 6 §
- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9)
- Socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem eller hem för vård eller boende (SOSFS 2012:11)
- Träffade avtal
- Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier (se fullständig förteckning som Bilaga A) samt intervjuer. Intervjuer har genomförts med, sektorchef, ordförande socialnämnden (tillika individskottet), kontaktperson Upphandlingscenter, verksamhetschef samt 1:e socialsekreterare.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Ordförande socialnämnden och sektorchef har beretts möjlighet att faktakontrollera men har inte återkopplat.

3 Lagstiftning

Socialtjänstlagen

De insatser som erbjuds inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. Kvaliteten ska enligt 3 kap 3 § SoL systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och unga.

Enligt 6 kap 1-2 §§ SoL ska socialnämnden sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende, eller stödboende. Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende och stödboenden.

Ett barn¹ får inte tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av vårdnadshavarna utan medgivande från socialnämnden. Förhållandena i det tilltänkta familjehemmet ska enligt 6 kap 6 § SoL utredas och socialnämnden ska tillhandahålla utbildning för familjehemmet.

Socialnämnden ska enligt 6 kap 7 § SoL medverka till att placerade barn får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden. Nämnden ska verka för att de får lämplig utbildning, den hälso- och sjukvård som de behöver samt lämna vårdnadshavarna råd och stöd. Familjehemmet har också rätt till stöd från socialnämnden.

Vidare ska socialnämnden noga följa vården. Det ska ske genom regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas, enskilda samtal med barnet eller den unge, samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem, och genom samtal med vårdnadshavarna. Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

Socialnämnden ska även utse en särskild socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

Minst en gång var 6:e månad ska nämnden enligt 6 kap 8 § SoL överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas. När barnet har varit placerat i samma familjehem under två år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden.

¹ Till och med 18 år.

Barnrättsperspektiv

Enligt 11 kap. 10 § SoL ska ett barn som berörs av en åtgärd få relevant information. Barnet ska också ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hens inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

Socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende

Enligt SOSFS 2012:11 ska socialnämnden kartlägga och analysera behovet av familjehem och hem för vård eller boende för placeringar av barn och unga på kort och lång sikt. Nämnden ska, med kartläggningen och analysen som utgångspunkt, planera för och vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa tillgången till hem som kan erbjuda vård som är trygg, säker, ändamålsenlig och präglad av kontinuitet. Socialnämnden ska samverka med andra samhällsorgan för att barn och unga i familjehem eller hem för vård eller boende ska få lämplig utbildning och sina behov av hälso- och sjukvård och tandvård tillgodosedda.

Vidare framgår att barnet eller den unge bör besökas av en socialsekreterare minst fyra gånger per år. Yngre barn samt barn och unga som nyligen har placerats i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende kan behöva tätare kontakt.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Enligt SOSFS 2011:9 ska den som bedriver socialtjänst fortlöpande bedöma om det finns risker som kan medföra brister i verksamhetens kvalitet. Riskanalys är därmed en obligatorisk del av det systematiska förbättringsarbetet. Vidare ska socialnämnden utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkra verksamhetens kvalitet.

Internkontroll

Enligt Kommunallagen (6 kap. 6 §) ska nämnderna inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Hem för vård eller boende, HVB

Enligt Socialtjänstförordningen (SoF) kapitel 3, paragraferna 3, 4, 5, 5a och 7, definieras HVB som ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Verksamheten vid HVB ska bygga på förtroende för och samarbete med den enskilde och utformas så att vistelsen i hemmet eller boendet upplevs som meningsfull. Vid varje HVB och vid varje stödboende ska det finnas en person med lämplig utbildning som förestår verksamheten. Det ska också

Sätters kommun

Granskning av kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga

2024-06-18

finnas sådan personal som i övrigt behövs för en ändamålsenlig verksamhet. Den som vårdas i ett familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende och vars skolplikt har upphört bör vid behov ges möjlighet till kompletterande undervisning och lämplig yrkesutbildning. I varje fall bör han eller hon ges möjlighet till sådan arbetsträning eller annan grundläggande yrkesträning som underlättar för honom eller henne att få anställning eller fortsatt yrkesutbildning.

SIS-hem

SIS-hem är särskilda statliga ungdomshem som är avsedda för vård av unga som behöver särskild tillsyn och vård enligt 3 § LVU. Om en socialnämnd beslutar att en ung person ska vistas på ett SIS-hem, ska Statens institutionsstyrelse anvisa en lämplig plats. För vård i dessa hem får staten ta ut avgift av den kommun som begärt placeringen enligt Förordning med instruktion för Statens institutionsstyrelse § 3.

I samband med inskrivningsbeslutet på ett SIS-hem ska det särskilt kontrolleras att hemmet eller boendet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling, utbildning och personliga förhållanden i övrigt. När behovet av vård i hemmet eller boendet har upphört ska den som vårdas skrivas ut. Om den enskilde vårdas med stöd av LVU får han eller hon inte skrivas ut om inte socialnämnden i hemkommunen har begärt eller medgett det. Statens institutionsstyrelse ska omgående underrätta socialnämnden när det finns anledning till utskrivning. Nämnden ska underrättas i sådan tid att det finns möjlighet att vidta eller förbereda andra behövliga insatser enligt Socialtjänstförordningen kap. 3 §§ 10, 11, 14.

LOU, Lagen om offentlig upphandling

Lagen om offentlig upphandling gäller för myndigheter och annan verksamhet som finansieras med allmänna medel. Dessa myndigheter är enligt lagen skyldiga att annonsera alla inköp som kommer att göras över direktupphandlingsgränsen för att intresserade företag ska beredas möjlighet att lämna anbud. De krav som ställs ska tillkännages i ett upphandlingsdokument. Myndigheter måste annonsera upphandlingsunderlagen och utvärdera alla anbud. Utvärderingen ska ske på sakliga grunder, och får inte avvika från den utvärderingsmetod som tillkännagivits i upphandlingsdokumenten. Under 2023 var direktupphandlingsgränsen för sociala tjänster 7 802 550 kronor. Under 2024 uppgår gränsen till 8 109 450 kronor.#

4 Resultat av granskningen

4.1 Placerade barn och unga

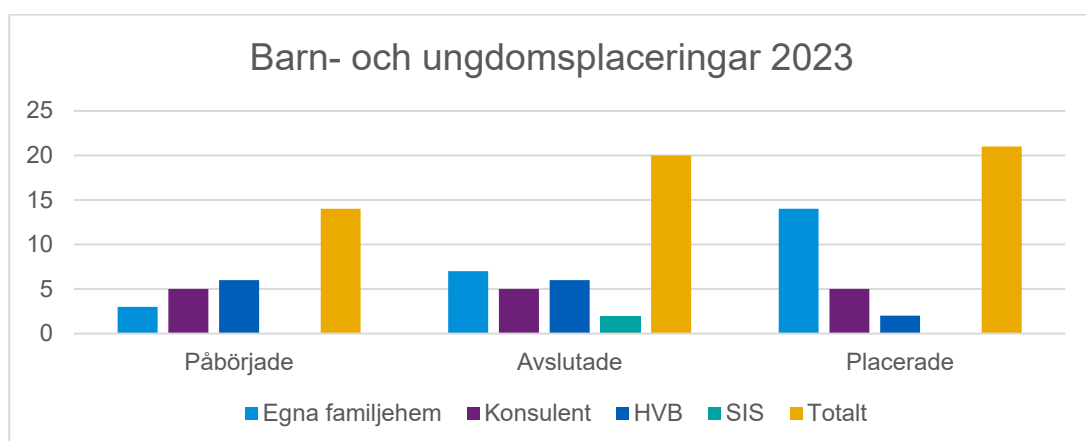
4.1.1 Övergripande organisation

Av reglemente² framgår att socialnämnden ansvarar för att kommunens invånare får vård och omsorg i enlighet med gällande lagstiftning. Nämnden har ett särskilt ansvar för att stödja utsatta individer och familjer som har behov av kompletterande samhällsinsatser. Vidare anges att det inom socialnämnden ska finnas ett arbetsutskott som ska besluta i vissa individärenden som nämnden delegerat.

Inom kommunen verkar organisationen för placering av barn och unga under den sociala sektorn och verksamheten för individ- och familjeomsorg (IFO). Verksamheten består av en verksamhetschef, ett administrativt stöd, barn- och ungdomsgrupp, vuxengrupp, avdelning för öppenvård, ett samverkansteam samt budget- och skuldrådgivare. Barn- och ungdomsgruppen innefattas av tre socialsekreterare, en familjehemssekreterare, samt en familjerättssekreterare. Gruppen består även av två förste socialsekreterare som arbetar med ärendehandledning. Vid intervju framkommer att verksamheten under 2024 ska genomgå en organisatorisk förändring utifrån vilken förste socialsekreterare planeras att ersättas med enhetschefer, då dessa i praktiken redan utför uppgifter som mer motsvarar uppgifter som enhetschefer.

4.1.2 Volymer och utveckling

Av individ- och familjeomsorgens årsbokslut för 2023 redovisas nedan intern statistik³ för helåret.

² Gemensamt reglemente och reglemente för styrelsen, nämnder och råd, beslutad av kommunfullmäktige 2023-06-15

³ Konsulentstödda familjehem är de familjehem som bedrivs av annan verksamhet än kommunen

Statistiken delas upp på placeringar i familjehem (i egen regi), placeringar i konsulentstödda familjehem, placeringar på HVB och placering på SIS-hem.

Diagrammet redovisar antal påbörjade respektive avslutade placeringar under 2023 samt pågående placeringar per helår. Tre barn anges under året ha placerats i kommunens egna familjehem. Jämförelsevis med 2022 har antalet placeringar minskat med fem placeringar. Vid granskningstillfället anges att verksamheten genomfört sju nya placeringar under 2024.

4.1.3 Uppföljning och överväganden

Av socialförvaltningens verksamhetsplan för 2020–2023⁴ anges att rapportering av uppföljning till socialnämnden dels sker via månadsrapportering utifrån analys av respektive verksamhets utveckling, dels via delårs- och helårsbokslut. Rapporteringen ska beskriva förvaltningens analys av sina resultat i förhållande till socialnämndens mål.

Vid intervju framgår att samtliga placerade barn och unga har en ansvarig socialsekreterare som genomför uppföljning på individnivå enligt gällande lagstiftning. Familjehemsplaceringar ska enligt processkarta⁵ innefattas av uppföljningsmöten som genomförs av socialsekreterare och utifrån vilka familjehemssekreterare, familjehemmet, placerat barn samt vårdnadshavare ska delta. Processkartan specificerar att omprövning eller övervägande om fortsatt placering sker minst var sjätte månad. Vid skriftlig återkoppling uppges att 1 st övervägande inte genomförts i tid, under granskad period, januari 2023 – mars 2024.

Intervjuade anger emellertid att befintliga processkartor inte nyttjas som en del av det regelbundna arbetet. Vidare framkommer att det saknas rutiner kopplade till bland annat uppföljningsarbetet. Av intervjuer framgår även att verksamhetens mindre storlek utgör en möjlighet för tätt samarbete vid behov, detta uppges tillika orsaka en personberoende organisation.

4.1.4 Systematik och internkontroll

Enligt reglemente om internkontrollplan⁶ har nämnderna det yttersta ansvaret av den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde och innehar inom ramen för detta ansvar en skyldighet att återrapportera till kommunstyrelsen om hur internkontrollen fungerar. Respektive nämnd ansvarar för att enligt fastställda mål och riktlinjer utveckla sektorns verksamhet. Av intervjuer framkommer att verksamheten saknar rutiner och riktlinjer gällande verksamhetens arbete med egenkontroller. Individuella ärendegenomgångar anges genomföras löpande, dessa följer emellertid inte antagna underlag eller rutindokument. Individ- och familjeomsorgsverksamheten har utarbetade processkartor som specificerar att barnet/den unge regelbundet ska få

⁴ Fastställd av förvaltningschef socialförvaltningen, 2019-08-13

⁵ Kommunens egen processkarta om utredning av familjehem

⁶ Reglemente för internkontroll, beslutad av kommunfullmäktige 2022-04-28

besök av socialsekreterare samt att uppsiktskrav i enlighet med lagstiftning uppnås. Processkartorna specificerar att samtliga placeringar ska innefattas av uppföljningsmöten. Rutinerna som anges av befintliga processkartor är inte nedskrivna

Av antagen⁷ internkontrollplan för 2024 framgår att kontrollmoment kopplade till placering av barn och unga saknas.

I socialnämndens internkontrollrapport⁸ framgår att ett kontrollmoment kopplat till individ- och familjeomsorgen genomförts. Detta avser kontroll av att barn- och ungdomsutredningar inte överstiger fyra månader. Kontrollen har genomförts månadsvis under 2023 av verksamhetschef genom kontroll i verksamhetssystem. Av månadsrapporterna framkommer att de funnits utredningar som överskridit utredningstiden, vid tio av tolv rapporter. Anledningen till överskridandet anges huvudsakligen bero på att gruppen under 2023 delvis varit underbemannad till följd av att tillsvidareanställda medarbetare varit föräldralediga. Två konsulter anlätades vid barn- och ungdomsgruppen för att täcka behovet av personal. Av protokoll kopplat till bokslut 2023 framkommer att individ- och familjeomsorgen haft en låg personalomsättning under 2023 samt att de föräldralediga medarbetarna åter är i tjänst.

4.1.5 Uppföljning av nämnd

Av genomförd protokollgenomgång⁹ avseende socialnämnden för perioden januari till april 2024 framgår att nämnden tilldelats information om individ- och familjeomsorgen vid ett av fem sammanträden. Vidare framgår av protokoll att nämnden lägger information till handlingarna utan noteringar eller beslut om åtgärder. Av intervjuer framgår dock att nämnden tar del av aggregerade kostnadsuppföljningar vad gäller individ- och familjeomsorgen månadsvis. Dessa avser inte specifikt familjehemsplaceringar men omfattar dessa. I anslutning till uppföljning av kostnadsbilden för placeringar framgår att verksamheten även följer enstaka särskilt kostsamma ärenden på månadsbasis. Ingen formell åtgärdsplan har antagits kopplat till placeringar, dock anges att kostnadsbilden är på väg att fasas ut vilket framhålls som en orsak till detta.

Av intervjuer framgår att även kommunstyrelsens arbetsutskott löpande tar del av information om individ- och familjeomsorgen. Av protokollgenomgång¹⁰ framkommer att utskottet tilldelats information om individ- och familjeomsorgen vid bokslutsprognos. Vidare framgår att utskottet tilldelats information om genomlysning av socialnämnden, utifrån vilken utskottet beslutade att uppdra kommundirektören att kräva in åtgärdsplaner från sektorerna vid avvikelser från beslutad budgetram.

⁷ Internkontrollplan 2024, antagen av kommunfullmäktige 2024-03-14

⁸ Rapport genomförd internkontroll 2023, godkänd av socialnämnden 2024-03-14

⁹ Protokoll socialnämnden avseende perioden januari–april 2024

¹⁰ Protokoll kommunstyrelsens arbetsutskott avseende perioden januari–april 2024

Bedömning

Vår bedömning är att egenkontroll avseende uppföljning av individuella insatser för placerade delvis genomförs.

Egenkontroller utförs löpande i form av ärendegenomgångar. Dock saknas arbetssätt där egenkontroller genomförs systematiskt där såväl resultatet som verksamhetens förbättringsåtgärder dokumenteras. Det saknas även kontrollmoment med bäring på arbetet med placering av barn och unga inom antagen internkontrollplan för verksamhetsåret 2024.

Vår bedömning är att nämnden i allt väsentligt säkerställer att barnet/den unge regelbundet får besök av socialtjänsten och att placeringen hålls under uppsikt.

Individ- och familjeomsorgsverksamheten har utarbetade processkartor som specificerar att barnet/den unge regelbundet ska få besök av socialsekreterare samt att uppsiktskrav i enlighet med lagstiftning uppnås. Processkartorna specificerar att samtliga placeringar ska innefattas av uppföljningsmöten. Det saknas dock skriftliga rutiner för arbetet.

Vår bedömning är att nämnden delvis säkerställer att överväganden eller omprövningar av fortsatt vård genomförs var 6:e månad för samtliga placeringar.

Det framkommer att verksamheten har verksamhetsgenomgångar för att säkerställa att ärenden handläggs i enlighet med gällande lagstiftning och att överväganden och omprövningar genomförs inom av lagen angivna tidsintervall. En avvikelse finns på området under granskad period, januari 2023 – mars 2024. Arbetet med överväganden och omprövningar framgår av processkarta, dock saknas dokumenterade rutiner för arbetet med ärendegenomgångar.

Vår bedömning är att nämnden delvis följer upp och analyserar kostnader för placering av barn och unga.

Det framkommer att nämnden tar del av kostnadsuppföljningar som verksamheten upprättat, dock är dessa aggregerade och avser inte placeringar särskilt. Vi noterar även att information under granskad period enbart lagts till handlingarna och det saknas ett tydligt arbete med analys av kostnaderna. Vidare saknas dokumentation av nämndens uppfattning om de ekonomiska uppföljningarna.

4.2 Familjehem i egen regi

Av individ- och familjeomsorgens verksamhetsrapport¹¹ framgår att kommunen ingår i länsgemensam organisation för rekrytering och utbildning av familjehem, Familjehemsresursen i Dalarna (FHR). Syftet anges vara att minska behovet av konsulentstödda familjehem. Vidare framkommer att verksamheten även ingår i

¹¹ Verksamhetsrapport, augusti 2023 – Individ- och familjeomsorg

FamiljehemSverige¹², som är en e-tjänst där familjer kan göra intresseanmälningar till flera kommuner i landet. Syftet med tjänsten är att ge en översiktlig och en mer omfattande bild av familjer eller personer som ämnar bli familjehem. Vidare nyttjas tjänsten för att underlätta vid initial bedömning av en sökandes lämplighet för uppdragen. Vid intervju framgår att pågående familjehemsplaceringar i kommunal regi utgör en majoritet av placeringarna.

4.2.1 Rekrytering

Som nämnt ovan ingår kommunen och dess verksamhet för individ- och familjeomsorg i den läns gemensamma organisationen FHR, såväl som i FamiljehemSverige utifrån vilka familjehem rekryteras. Via nämnda resurser har verksamheten i Sätters kommun möjlighet att nå ett större omfång av potentiella familjehem. FamiljehemSverige sammanställer relevanta uppgifter om den som anmäler intresse. Sammanställningen är framtagen för att ge en översiktlig och en mer omfattande bild av familjen eller personen som anmält intresse. Tjänsten består huvudsakligen av två delar - ett självtest och ett formulär för intresseanmälan som bygger på BRA-fam¹³.

Utifrån inkomna intresseanmälningar via FamiljehemSverige genomförs hembesök av kommunens socialsekreterare och registeruppgifter tas. Detta anges genomföras innan tilltänkt placering. Familjehemmen kontaktas senare utefter behov.

4.2.2 Utredning

Av processkartor¹⁴ framgår att familjehemssekreterare ansvarar för mottagande av intresseanmälan för familjehem och inhämtande av registeruppgifter. Utredning genomförs av familjehemssekreterare som inhämtar uppgifter och genomför en bedömning om familjehemmets lämplighet. Familjehemssekreterare lämnar förslag till beslut som slutligt fattas av socialnämnden. Efter godkännande sammankallar socialsekreterare till planeringsmöte med familjehem samt vårdnadshavare. Denna anges även upprätta genomförandeplan i samverkan med familjehemssekreterare, familjehem, vårdnadshavare samt barnet. Samtliga deltar även vid uppföljningsmöten. Socialsekreterare ska enligt processkarta träffa barnet var tredje månad.

Arbetsprocesserna i ovan nämnda processkartor är inte specificerade i lokala styrdokument eller antagna rutiner. Av intervjuer framgår att utredning av familjehem uppfattas som god men att rutiner för utredningsarbetet inte är nedskrivna. Även arbetet med konsulentstödda familjehem omfattas av dessa processer.

¹² E-tjänst utvecklad av SKR

¹³ Standardiserad metod utarbetad av Socialstyrelsen för att inhämta information om familjer som vill bli familjehem.

¹⁴ Processkarta om utredning av familjehem samt Processkarta om genomförande av familjehemsplacering

4.2.3 Kvalitetssäkring

I syfte att säkerställa god kvalitet i familjehemmen anger intervjuade att genomgång av individuella ärenden genomförs månadsvis. Socialsekreterare utför hembesök i familjehemmen vid behov, dock minst var tredje månad. Regelbunden handledning erbjuds samtliga familjehem av familjehemssekreterare. Intervjuade anger att uppdragstagare har möjlighet att löpande kontakta socialtjänsten under placeringens gång vid behov av eventuellt stöd.

Skriftliga rutiner kopplade till detta finns inte under perioden för granskningen. Verksamhetens arbete utgörs av en första bedömning av registerutdrag och screening. Detta följt av en familjehemsutredning där ansvarig handläggare upprättar förslag till beslut som slutligen fattas i utskott. Av intervjuer framgår att det årligen begärs ut nya registerutdrag på familjehemmet. Vidare framgår att det finns en tydlig uppfattning gällande hur en utredning ska genomföras dock är dessa arbets sätt inte nedskrivna i rutiner eller av nämnden antagna riktlinjer och kan således inte bedömas vara systematiska. Familjehemmen erbjuds emellertid att gå kurser med bäring på rollen som familjehem, vid granskningstillfället uppges att tre familjehem ska genomgå kurs via Dala Familjehemsresurs. Utöver dessa delar så sker uppföljning av familjehem som en del av kvalitetssäkringen (se avsnitt 4.1.3).

Av intervjuer framgår att det inte finns några särskilda rutiner avseende hur anmälningar om missförhållanden inom familjehem hanteras i fråga om familjehemmens lämplighet. Dock framgår att hantering av orosanmälningar sker sedan vanligt med fokus på barnets behov där omplacering kan bli aktuellt. Intervjuade anger även informationsöverföringen inom verksamheten är tillräcklig för att uppdaga missförhållanden inom familjehem.

Bedömning

Vår bedömning är att nämnden har en ändamålsenlig organisation för rekrytering av uppdragstagare.

Verksamheten ingår både i läns gemensam organisation Familjehemsresursen i Dalarna samt Familjehem Sverige som tillsammans medför en bredd vid rekrytering av uppdragstagare. Vidare finns ramavtal med flertal leverantörer i fråga om konsulentstött familjehemsvård. Verksamheten har utsedda ansvariga för arbete med att rekrytera familjehem och söka familjehem utefter behov.

Vår bedömning är att nämnden delvis har systematiska arbets sätt för att säkerställa tillräcklig kvalitet hos uppdragstagarna.

Verksamhetens arbete utgörs av en första bedömning av registerutdrag och screening. Detta följt av en familjehemsutredning där ansvarig handläggare upprättar förslag till beslut som slutligen fattas i utskott. Arbetet är emellertid inte nedskrivet i rutiner eller riktlinjer.

Vår bedömning är att nämnden i allt väsentligt säkerställer att stöd ges uppdragstagarna under pågående uppdrag.

Uppdragstagarna får stöd under pågående uppdrag i form av att en familjehemssekreterare för löpande kontakt och handledning. Vidare erbjuds familjehemmen att gå utbildningar/ kurser med bäring på rollen och uppdraget. Stödet erbjuds till samtliga uppdragstagare, oavsett om uppdragstagaren även har en familjehemskonsulent (familjehem via konsultföretag) som också agerar stöd. Arbetet med stöd till uppdragstagare är emellertid inte nedskrivna i processer, lokala styrdokument eller av nämnden antagna riktlinjer vilket kan medföra en risk för verksamhetens personoberoende.

4.3 Externa leverantörer

Sätters kommun ingår i Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan som verkar utifrån Upphandlingscenter; bestående av kommunerna Falun, Borlänge, Avesta, Gagnef, Hedemora, Ludvika och Säter¹⁵. I dess reglemente¹⁶ framgår att upphandlingssamverkan får avse all kommunal verksamhet oavsett verksamhetsform¹⁷. Vidare anges att dess uppgift är att utifrån upphandlingspolicy, med stöd av upphandlingskontoret, tillhandahålla kompetens i upphandlingsfrågor och svara för genomförandet av upphandlingar. Den gemensamma nämnden består av sju ledamöter och sju ersättare, en vardera från respektive kommun. Inom Upphandlingscenter finns en tjänsteperson med formellt ansvar för upphandlingar avseende hela Sätters kommun. Vad gäller socialtjänstområdet och upphandlingar avseende familjehem är ansvaret placerat under annan tjänsteperson.

4.3.1 Upphandling och kvalitetssäkring HVB

Upphandlingen av HVB sker i form av ramavtal som avropas via Adda inköpscentral. Nuvarande ramavtal gällande HVB har en avtalstid på två år med option att förlänga ett år vid två tillfällen.

Ramavtalet är uppdelat på nio delområden

- HVB akutplacering barn 0–17 år
- HVB akutplacering barn 0–17 år med förälder
- HVB utredning barn 0–17 år

¹⁵ Upphandlingspolicy för Falu, Borlänge, Avesta, Gagnef, Hedemora, Ludvika och Sätters kommuner, daterad 2020-12-22

¹⁶ Gemensam nämnd mellan Falun, Borlänge, Gagnef, Ludvika och Sätters kommuner avseende upphandlingssamverkan med gemensamt UpphandlingsCenter,

¹⁷ Med undantag för tjänstekategori 25 i LOU (2016:1145) som avser Hälsovård och socialtjänster.

Säters kommun

Granskning av kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga

2024-06-18

- HVB utredning barn 0–17 år med förälder
- HVB behandling barn 0–17 år
- HVB behandling barn 0–17 år med förälder
- HVB akutplacering unga 18–20 år
- HVB utredning unga 18–20 år
- HVB behandling unga 18–20 år

Av upphandlingsunderlaget framgår att det finns en kravspecifikation avseende flertal områden. Dessa avser exempelvis metoder, arbetssätt och resultatmätning. Ramavtalet tydliggör även ansvar och krav gällande bland annat hälso- och sjukvård, läkemedel, drogtester och samordnade individuella planer¹⁸. I ramavtalet finns krav på verksamhetens kunskap och beprövade erfarenhet samt personalens utbildningsnivå, handledning och kompetensutveckling.

Avrop sker enligt en särskild fördelningsnyckel. Fördelningsnyckeln utgår från Socialtjänstlagen vilket innebär att det är individens specifika behov samt vårdnadshavarens och/ eller individens önskemål som styr vilken utförare som är bäst lämpad. Om det är flera utförare som uppfyller behov och önskemål lika bra, så är det pris som avgör. För avtalet finns en urvalsdatabas med urvalskriterier.

Av intervjuer framgår att verksamheten inte genomfört placeringar utanför ramavtal. Vid aktualisering av placering via avtal genomför socialsekreterare sökning via Adda, detta utifrån efterfrågat behov.

Uppföljning av avtal

Ramavtal som avropas via Addas inköpscentral följs upp av företaget. Det framgår av Inköpscentralens beskrivning att de genomför uppföljning på tre olika sätt.

- Löpande uppföljning och avtalsförvaltning för att säkerställa ekonomisk stabilitet.
- Årlig enkät som skickas till alla verksamheter på ramavtalet, för kontrollera att kraven i ramavtalen uppfylls.
- Uppföljning genom besök på plats eller via digitalt möte för alla verksamheter som är anslutna till ramavtalet. Vid uppföljning kontrolleras att kraven på bemanning, kompetens, rutiner och processer i ramavtalet

¹⁸ Samordnad individuell plan (SIP) ska upprättas tillsammans med brukare och patient om insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver samordnas.

Säters kommun

Granskning av kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga

2024-06-18

efterlevs. Varje uppföljning genererar en slutrapport som finns tillgänglig i urvals databasen.

Om Adda informeras om brister hos utförare kan de dölja verksamheten för avrop. Det framgår av beskrivning från Adda att de kan genomföra ett uppföljningsmöte eller initiering av revision. I allvarliga fall kan avtalet med utföraren hävas.

Vid intervjuer framkommer att interna rutiner och riktlinjer för verksamhetens arbete med uppföljning av HVB saknas inom verksamheten.

4.3.2 Upphandling och kvalitetssäkring konsulentstödda familjehem

Vid intervjuer framgår att kommunen har upphandlat två ramavtal för konsultstödda familjehem samt HVB-hem. Ramavtalen som avropas via Adda inköpscentral är indelade i fem olika delområden, vilka är prissatta var för sig av utförarna i enlighet med nedan:

- Konsulentstött familjehemsvård för barn och unga 0–17 år
- Konsulentstött familjehemsvård med särskilda insatser för barn och unga 0–17 år
- Konsulentstött familjehemsvård för vuxna 18 år och uppåt
- Konsulentstött familjehemsvård för jourhem barn och unga 0–17 år
- Handledning och stöd till familjehem i kommunens regi

Vid intervju framgår att verksamheten inte upphandlar utanför ramavtalen. Vid behov av kontakt kring den upphandlande tjänsten uppges att kommunikationen mellan kommunen och Adda sker via upphandlingscenter.

Uppföljning av avtal

Ramavtal som avropas via Addas inköpscentral följs upp av företaget. Denna genomför uppföljningar via följande tre metoder:

- Löpande uppföljning och avtalsförvaltning för att säkerställa ekonomisk stabilitet
- Varje år skickas en enkät ut till alla utförare på ramavtalet för att kontrollera att kraven i ramavtalen uppfylls
- Uppföljning genom besök på plats eller via digitalt möte för alla utförare som är anslutna till ramavtalet. Adda kontrollerar att kraven på kompetens, rutiner och processer i ramavtalet efterlevs. Varje uppföljning genererar en slutrapport som finns tillgänglig i Urvals databasen.

Säters kommun

Granskning av kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga

2024-06-18

Om Adda informeras om brister hos utförare kan de dölja verksamheten för avrop. Det framgår av beskrivning från Adda att de kan genomföra ett uppföljningsmöte eller initiering av revision. I allvariga fall kan avtalet med utföraren hävas.

Vid intervju framgår att familjehemssekreterare besöker upphandlade familjehem en gång per år, vidare får verksamheten in månadsrapporter från konsulterna.Handledning till de konsulentstödda familjehemmen erbjuds inte. Av intervjuer framkommer även att konsulenter ska övergå till att verka under kommunal regi inom ett år. Av intervjuerna framgår det att det inte finns någon särskild rutin för kontakt med avtalsansvarig i fall där leverantör skulle brista eller om det skulle förekomma missförhållanden. Om det sker, hanteras det i sedvanlig ordning i form av exempelvis en förhandsbedömning eller begäran om åtgärdsplan med fokus på den enskildes behov.

Bedömning

Vår bedömning är att nämnden har en ändamålsenlig organisation för upphandling av externa leverantörer.

Kommunens upphandlande verksamhet omfattas av upphandlingssamverkan, Upphandlingscenter. Upphandlingscenter hanterar större upphandlingar och agerar stöd till verksamheten. Kommunen har två ramavtal på området via Adda inköpscentral, dels för HVB dels för konsulentstött familjehemsvård. Via upphandlingssamverkan har kommunen en upphandlingspolicy som avser direktupphandling i de fall nämnden skulle behöva upphandla utanför ramavtal.

Vår bedömning är att nämnden i allt väsentligt har ett systematiskt arbetssätt med uppföljning och utvärdering av leverantörerna.

Arbetet med uppföljning och utvärdering av leverantörer sker huvudsakligen via inköpscentralen, som har tydliga beskrivningar om hur arbetet genomförs. När det gäller nämndens ansvar i detta, saknas tydliga skriftliga rutiner för hur kvalitetsbrister ska sammanställas och komma avtalsansvarig till känna. Detta riskerar att medföra i en otydlighet vad gäller arbetsprocesser.

5 Slutsats och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma huruvida socialnämnden har ändamålsenliga arbetsformer för att säkerställa god kvalitet i de HVB och familjehem som nyttjas för placering av barn och ungdomar.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att socialnämnden delvis har ändamålsenliga arbetsformer för att säkerställa god kvalitet i de HVB och familjehem som nyttjas för placering av barn och ungdomar.

Nämnden har en ändamålsenlig organisation för upphandling av leverantörer. Vidare har nämnden utformade arbetsätt för arbetet med rekrytering, kvalitetssäkring och uppföljning av uppdragstagare. Dock saknas beslutade riktlinjer för detta arbete. Vad gäller uppföljning, övervägande och omprövning av vård finns utarbetade arbetsätt och processkartor, dock saknas skriftliga rutiner och systematiserade egenkontroller.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi socialnämnden att:

- Säkerställa att det finns utformade arbetsätt och rutiner avseende hur kvalitetsbrister ska sammanställas och rapporteras till avtalsansvarig.
- Fastställa riktlinjer avseende arbetet med utredning av familjehem.
- Säkerställa att det finns rutiner för arbetet med stöd som ska ges till uppdragstagare under pågående uppdrag.
- Tillse att kostnadsanalyser genomförs samt att såväl kostnadsanalyser som arbetet med åtgärder dokumenteras.
- Säkerställa att det finns rutiner för arbetet med ärendegenomgångar.
- Säkerställa att det finns ett systematiserat arbete med egenkontroller gällande uppföljning av placerade barn och unga.
- Säkerställa att det finns rutiner gällande uppföljning av insatser.
- Säkerställa att det finns rutiner för arbetet med uppföljning, överväganden och omprövningar.

Sätters kommun

Granskning av kvalitetssäkring avseende placeringar av barn och unga

2024-06-18

Datum som ovan

KPMG AB

Linnéa Grönvold

Certifierad kommunal revisor

Joakim Hackström Larsson

Kommunal revisor, specialist

Nadia Ismael

Kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Bilaga A – Granskade dokument

Dokument som varit föremål för granskning

- Gemensamt reglemente och reglemente för styrelsen, nämnder och råd
- Årsbokslut 2023 individ- och familjeomsorgens
- Upphandlingspolicy för Falu, Borlänge, Avesta, Gagnef, Hedemora, Ludvika och Sätters kommuner
- Protokoll socialnämnden:
 - 2024-01-18
 - 2024-02-08
 - 2024-03-14
 - 2024-04-21
- Protokoll kommunstyrelsens arbetsutskott:
 - 2024-01-16
 - 2024-02-13
 - 2024-03-26
 - 2024-04-23
- Processkartor:
 - Utredning av familjehem
 - Genomförande av familjehemsplaceringar
- Reglemente för internkontroll, beslutad av kommunfullmäktige 2022-04-28
- Internkontrollplan 2024
- Verksamhetsrapport, augusti 2023 – Individ- och familjeomsorg
- Rapport genomförd internkontroll 2023